

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
БЕЛОРУССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра русского языка**

Аннотация к магистерской диссертации

**ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧЕСКАЯ ГРУППА ГЛАГОЛОВ ВОСПРИЯТИЯ
В РУССКОМ И БЕЛОРУССКОМ ЯЗЫКАХ (СИСТЕМНАЯ
ОРГАНИЗАЦИЯ, ЛЕКСИКОГРАФИЧЕСКАЯ ФИКСАЦИЯ, СВЯЗЬ С
ДРУГИМИ ЛСГ, ПРОБЛЕМЫ МАШИННОГО ПЕРЕВОДА)**

КРАСКОВСКИЙ Николай Игоревич

специальность 1-21 80 11 «Языкознание»

Научный руководитель:
доктор филологических наук,
профессор И.С. Ровдо

Минск, 2015

РЕФЕРАТ

Структура: работа состоит из 75 страниц (6 рис., 3 табл., 71 источник, 9 прил., 2 диагр.)

Ключевые слова: ГЛАГОЛ, ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧЕСКАЯ ГРУППА, ГЛАГОЛЫ ВОСПРИЯТИЯ, ГЛАГОЛЫ ПЕРЕМЕЩЕНИЯ В ПРОСТРАНСТВЕ, ПЕРЕСЕЧЕНИЕ ЛСГ, СЕМА, СЕМЕМА, ПАРАДИГМА, СЛОВАРЬ ЛСГ, МЕТОД «ЧЕЛНОЧНОГО ПЕРЕВОДА», ПОЛНЫЙ КОМПОНЕНТНЫЙ АНАЛИЗ, СТАТИСТИЧЕСКИЙ МАШИННЫЙ ПЕРЕВОД

Объектом исследования выступает лексико-семантическая группа глаголов восприятия в русском и белорусском языках.

Предметом исследования является семантика, структура и функционирование ЛСГ глаголов восприятия в двух вышеназванных языках.

Цель настоящей работы – выявление особенностей семантики структуры и функционирования указанных словесных образований в русском и белорусском языках, определение разнообразных внешних связей с другими ЛСГ, рассмотрение вопросов, касающихся состава словаря синонимов русского и белорусского языков, а также проблем, связанных с двусторонним русско-белорусским и белорусско-русским машинным переводом указанных ЛСГ.

Данная цель предполагает решение следующих **задач**:

1. выявление всех глаголов русского и белорусского языков, составляющих ЛСГ восприятия;
2. выделение общего и специфического в системно-структурной организации лексико-семантических групп глаголов восприятия в русском и белорусском языках;
3. рассмотрение возможности применения метода «челночного перевода» для пополнения и уточнения материалов словарных статей словаря синонимов русского и белорусского языков (на материале ЛСГ русских и белорусских глаголов восприятия, а также смежных групп);
4. определение круга лексико-семантических групп, имеющих связи с ЛСГ восприятия в обоих языках, выяснение предпосылок данных связей;
5. рассмотрение основных проблем, связанных с машинным переводом русской и белорусской глагольной лексики восприятия онлайн-сервисом Google.

В ходе исследования были использованы различные **методы** анализа: метод сопоставительного анализа, метод количественного и описательного анализа, метод по левому анализу языковых единиц, полный компонентный анализ значения слова. Дополнительно была произведена апробация метода

построения параллельных ЛСГ для близкородственных языков, условно называемого в данной работе методом «челночного перевода».

Материал, наблюдения и результаты исследования могут найти применение в одноязычной и двуязычной лексикографии, в учебных словарях для национальных школ и вузов, в учебных пособиях по лексикологии и функциональной стилистике, дают дополнительные сведения для уточнения синонимических рядов, представляют интерес для методики преподавания русского / белорусского языков в иноязычной аудитории.

РЭФЕРАТ

Структура: Праца складае 75 старонак (6 малюнк., 3 табл., 71 крыніца, 9 дадатк., 2 дыягр.)

Ключавыя словы: ДЗЕЯСЛОЎ, ЛЕКСІКА-СЕМАНТЫЧНАЯ ГРУПА, ДЗЕЯСЛОВЫ ЎСПРЫМАННЯ, ДЗЕЯСЛОВЫ ПЕРАМЯШЧЭННЯ Ў ПРАСТОРЫ, ПЕРАСЯЧЭННЕ ЛСГ, СЕМА, СЕМЕМА, СЛОЎНІК ЛСГ, МЕТАД «ЧАЎНОЧНАГА ПЕРАКЛАДУ», ПОЎНЫ КАМПАНЕНТНЫ АНАЛІЗ, СТАТЫСТЫЧНЫ МАШЫННЫ ПЕРАКЛАД

Аб’ектам даследавання з’яўляецца лексіка-семантычная група дзеясловаў успрымання ў рускай і беларускай мовах.

Прадметам даследавання сталі семантыка, структура і функцыянаванне ЛСГ дзеясловаў успрымання ў дзвюх вышэйназваных мовах.

Мэта нашай працы – выяўленне асаблівасцей семантыкі структуры і функцыянавання названых слоўных утварэнняў у рускай і беларускай мовах, вызначэнне разнастайных знешніх сувязей з іншымі ЛСГ, разгляд пытанняў, што датычацца складу слоўніка сінонімаў рускай і беларускай моў, а таксама праблем, звязаных з двухбаковым руска-беларускім і беларуска-рускім машынным перакладам гэтых груп.

Дадзеная мэта прадугледжвае вырашэнне наступных **задач**:

1. выяўленне ўсіх дзеясловаў рускай і беларускай моў, што складаюць ЛСГ успрымання;
2. вылучэнне агульнага і спецыфічнага ў сістэмна-структурнай арганізацыі лексіка-семантычных груп дзеясловаў успрымання ў рускай і беларускай мовах;
3. разгляд магчымасцей прымянення метаду «чаўночнага перакладу» для папярэдняга і ўдакладнення матэрыялаў слоўнікавых артыкулаў слоўніка сінонімаў рускай і беларускай моў (на матэрыяле ЛСГ рускіх і беларускіх дзеясловаў успрымання, а таксама сумежных груп);
4. вызначэнне кола лексіка-семантычных груп, якія маюць сувязі з ЛСГ успрымання ў абедзвюх мовах, высвятленне перадумоў дадзеных сувязей;
5. разгляд асноўных праблем, звязаных з машынным перакладам рускай і беларускай дзеяслоўнай лексікі ўспрымання анлайн-сервісам Google.

У ходзе даследавання былі выкарыстаны розныя **метад** аналізу: метад супастаўляльнага аналізу, метад квантытатыўнага і апісальнага аналізу, метад по левага аналізу моўных адзінак, поўны кампанентны аналіз значэння. Дадаткова была праведзена апрабацыя метаду пабудовы паралельных ЛСГ для блізкароднасных моў, які ўмоўна называецца ў дадзенай працы метадам «чаўночнага перакладу».

Матэрыял, назіранні і вынікі даследавання могуць знайсці прымяненне ў двухмоўнай лексікаграфіі, у вучэбных слоўніках для нацыянальных школ і

ВНУ і дапаможніках па лексікалогіі і функцыянальнай стылістыцы, даюць дадатковыя звесткі для ўдакладнення сінанімічных радоў і антанімічных пар, прадстаўляюць цікавасць для metodyкі выкладання рускай / беларускай моў у іншамоўнай аўдыторыі.

ABSTRACT

Structure and scope of the diploma work: The diploma work consists of: diploma work assignment, table of contents, diploma work summary, introduction, 3 chapters, conclusion, the list of references which includes 71 positions.

3 tables, 6 images, 2 diagrams, 9 applications;

Total scope of work is 75 pages.

Keywords: VERB, LEXICO-SEMANTIC GROUP, VERBS OF PERCEPTION, VERBS OF MOTION IN SPACE, LEXICO-SEMANTIC GROUPS-CROSSING, SEME, SEMEME, PARADIGM, THE METHOD OF «SHUTTLE TRANSLATION», DICTIONARY OF LEXICO-SEMANTIC GROUPS, FULL COMPONENT ANALYSIS, STATISTICAL-BASED MACHINE TRANSLATION

The object of research is lexico-semantic group of the verbs of perception in Russian and Belarusian languages.

The subject of research is a structural-semantic and functional side of verbs of perception in Russian and Belarusian languages, LSG-crossing (including – verbs of perception / verbs of motion in space), bilateral Russian-Belarusian and Belarusian-Russian machine-translation of these groups.

Methods: method of comparative analysis, method of quantitative analysis, descriptive analysis method, component analysis, the method of «shuttle translation».

Material, observations, and research results can be used in monolingual and bilingual lexicography, in the teaching dictionaries for national schools and universities, provide additional information to clarify synonymous series and antonymic pairs, of interest to methods of teaching Russian / Belarusian languages in a foreign language audience.